

Forbrukeradvokaten

Forsikring for alle – til hvilken pris?

Debattinnlegg i Forsikringsforeningen - 26. september 2007

Forbrukeradvokat Ola Fæhn

I Dagsavisen 19. september 2006 uttalte Stein Haakonsen i FNH (Finansnæringens hovedorg.): ”Det er svært få som ikke får forsikring, men mange får dyrere tilbud eller begrenset dekning.. Det er en nødvendighet så lenge forsikring ikke er obligatorisk. Forsikring har ikke med moral og etikk å gjøre, men med matematikk”

Konsernsjefen i Storebrand skriver på sin hjemmeside under overskriften Forsikring – en menneskerett?; ”Det skal selvsagt ikke være slik at bagatellmessige skader flere år tilbake i tid skal føre til unntak eller nektelse av forsikring.”

For ca fem år siden var jeg på guttetur i Hemsedal. Jeg kom tilbake med stivhet i skulderen og fikk skrevet ut noen muskelavslappende piller av min fastlege. Skulderen ble raskt bra igjen, og har verken før eller siden plaget min helse. Et par år etter skulle jeg tegne sykeavbruddsforsikring i Vital. Etter en sjekk hos fastlegen ville de unnta skulderproblemer. Noe de skal ha drøftet med sin interne lege. Dette ga meg en vekker. For det første tenkte jeg på andre samtaler jeg hadde hatt med min fastlege. Var alt dette nå hos en saksbehandler i Vital, slik at de kunne grave seg dypt ned i mine mest private samtaler om mine innerste organer.

Er det slik vi vil ha det? Ønsker vi at våre innvoller skal brettes ut på denne måten? Bransjen argumenterer med at folk flest ikke vil betale for andres feil og problemer. Skal alle få tegne forsikring, så øker premiene. For egen del kan jeg si det slik at jeg heller vil betale noen kroner ekstra, enn å vite at en hel bransje skal kunne bla opp i mine innerste organer.

En annen ting jeg ble oppmerksom på, da jeg fikk brev fra Vital, var at jeg neppe var alene i verden om å bli kritisk vurdert av et forsikringsselskap. Jeg har alltid oppfattet meg selv som sunn og frisk, og mener fortsatt at jeg er det, selv om Vitals lege måtte mene noe annet. Brevet fra Vital fikk meg til å tenke på alle dem som er enda mindre opptatt av helsa enn meg. Hvor mange kritiske spørsmål får ikke de?

Vi vet for eksempel at hvis man er venstrepolitiker, så trenger man bare å bomme litt på body-mass-indeksen for å få problemer med forsikringen. Forbrukerrapporten gjorde nylig en undersøkelse på bilforsikring. Av 4500 forespørsler var det bare 3500 som fikk forsikrings-tilbud. 150 ble nektet på grunn av alder. 50 fordi de hadde betalingsanmerkninger. Er ikke dette problemet litt mer omfattende enn bransjen ønsker å gi uttrykk for?

I lovforslaget om forsikringsnekt, går man lite inn på hvilke saklige grunner som skal til for å nekte eller gi grunnlag for ekstremprising. Jeg skal gå litt inn på noen typetilfeller:

- Betalingsanmerkninger** – Bransjen peker på at det er en kredittrisiko, ved forsikringens start, før første premie er betalt. Dette kan løses med kontantbetaling. Bransjen mener også at det er en sammenheng mellom dårlig betalingsevne og skadestatistikk. Er dette virkelig tilfelle, eller er det andre grunner til at man ikke ønsker et kundeforhold til personer med begrenset økonomi? Hva er egentlig sammenhengen, blir man slurvete av å ikke ha penger i banken? Ja vel, men hverdagsslurv er da ikke noe som er så grovt at det skal falle utenfor forsikringsdekning. I Aftenposten i juni 07 kunne vi lese om et gjeldsoffer, som måtte forsikre bilen på samboer. Er det et slikt samfunn vi ønsker - hvor de fattige ikke får forsikret seg? Når det gjelder betalingsanmerkninger, har jeg forstått det slik at FSN (Forsikringskadenemnda) generelt har uttrykt skepsis. BKN (Bankklagenemnda) har også i flere saker uttrykt en skepsis til at dette skal få betydning for eksempel ved åpning av konto. Personvernemnda har i 2005 uttalt at det kreves samtykke hvis et forsikringsselskap skal ta ut kredittopplysninger, og at opplysningene ikke kan brukes til det formål å ta stilling til forsikringsrisiko. Med andre ord – Betalingsanmerkninger vil ofte være et usaklig grunnlag for forsikringsnekt.
- Helseopplysninger** – Skal forsikringsbransjen ha full tilgang til fastlegens notater og andre pasientjournaler, selv om de spør kunden på forhånd? Partiet Venstre er svært skeptisk til dette, på grunn av at misbrukspotensialet er så stort, og jeg støtter denne skepsisen fullt ut. Hva er egentlig en saklig helsebegrunnelse? Overvekt har vi hørt om. Stortingsrepresentant Hans Olav Syvertsen hadde et par andre eksempler i Stortinget i des 2006: - 12 år gammel jente nektes forsikring pga. lærevansker. - Frisk, men for tidlig født barn nektes barneforsikring. – 7 åring med språkproblemer nektes barneforsikring. – En 19 år gammel murer ble nektet uføreforsikring pga ADHD. 28 åring ble erklært kreft-frisk for 12 år siden og nektes uføredekning. I Aftenposten oktober 2005 kunne man lese om forsikringsnekt pga; - melkeutslett som nyfødt, ungdomsdepresjoner i 15 års alderen, bekkenløsning under svangerskapet tre år tidligere og psykologbesøk etter en hendelse fem år tidligere. Bransjen skal være forberedt på at det vil bli mer fokus på slike tilfeller i fremtiden. Bransjen bør sette opp retningslinjer for hvilke helseopplysninger som skal kunne vektlegges og må bli klart mer inkluderende enn de eksemplene vi har hørt om her.
- Skadehistorikk** – Brukes det sentrale skaderegisteret noen gang ved tegning også? Hvordan brukes interne registreringer? Hvor mange skader skal kunden ha hatt tidligere og hvilken type skader? På vårt kontor hadde vi et tilfelle av forsikringsutbetaling i et sameie på grunn av en vaskemaskin som gikk lekk og gjorde skader for ca to millioner kroner. Ingen kunne bebreides skaden, men selskapet som først hadde avvist dekning, ble misfornøyd da de måtte betale. Året etter fikk sameiet ikke tegnet ny forsikring i selskapet. Er dette en saklig forsikringsnekt? Jeg har ikke funnet tilsvarende tilfeller fra FSN, men BKN har i 2004 hatt en vanskelig kunde til vurdering. Banken ble så lei av maset hans at de sa ham opp. Kunden var brysom, ubehagelig på telefonen og hadde ringt på natten. BKN mente at det ikke var saklig grunn for å nekte kunden.
- Forsikringsbedrageri og svik** – Vi hadde nylig en sak på kontoret hvor et eierskifteforsikringsselskap måtte betale for samme skade to ganger. Det var alvorlige feil med boligen, som ga kjøperen rett til noen hundre tusen. Kjøperen solgte så boligen igjen noen måneder senere, tegnet ny forsikring i samme eierskifteselskap og glemte å fortelle om manglene han nylig hadde fått dekning for. Da eierskifteselskapet fikk de samme manglene som krav fra den nye kjøperen – som vi representerte – var det litt misnøye. Ja – jeg skjønner at bedrageri og svik i utgangspunktet kan være saklig grunn. Men ikke for alltid ... Forsikringskadenemnda uttalte i 2003 at en tre års karantene tid kunne være naturlig. Fem

- år ble ansatt som for lang tid. I en artikkel fra 1998 uttalte Ole Jacob Frich på vegne av forbundet at svindelstilfeller koster hver forsikringskunde mellom 6-800 kr i høyere premie. Likevel mente Frich den gang at de som har svindlet, har rett til ny start etter å ha sonet sin dom. Mener bransjen fortsatt dette, eller skal disse utestenges fra det gode selskap for alltid?
5. **Kjønn** – Kan dere nekte bilforsikring for damene, fordi noen skulle mene at menn er bedre sjåførere? (eller var det omvendt?) Pris differensiering pga. kjønn er vurdert av likestillingsombudet i 2000. Dette ble ansett å være i strid med likestillingsloven.
 6. **Nasjonalitet** - Diskrimineringsnemnda har hatt til vurdering en sak fra Vesta, hvor det var spørsmål om selskapet i en skadesak hadde satt i gang en særskilt utredning, på bakgrunn av at kunden var Pakistaner. Det ble ikke ansett bevist at dette var bakgrunnen for utredningen. Det er imidlertid liten tvil om at nasjonalitet eller religion ikke vil være saklig grunn for å nekte noen å tegne forsikring.
 7. **Alder** – Er alder en saklig grunn for differensiering av for eksempel bilforsikring? Og videre er det saklig å trekke inn hvilke biltyper som er hyppigst representert på skadestatistikken? Skadestatistikken er høyere for unge mennesker, men skal drosjesjåføren på 20 sammenliknes med studenten som ikke hadde råd til bil før han ble 25? Det er kjøreefaringen som teller. Det bør derfor finnes en annen måte å sortere på.
 8. **Beliggenhet** – Jeg bor i Bærum og betaler en lavere hjemforsikring enn mine mine foreldre som bor i Oslo. Dette til tross for at jeg bor nærmere tettbebyggelse og butikksenter. Er det saklig og rimelig? Bor man langs Glomma, så er det garantert at flommen tar huset fra tid til annen. På vestlandet blåser det av noen hustak i sesongen. Riktignok vil naturskadeforsikringen dekke dette, og den er preseptorisk, men det koster likevel selskapene noen millioner. Er det ikke fristende å sette opp hjemforsikringsprisene i risikoutsatte området? Ville en slik differensiering vært lovlig?
 9. **Grupperabatter og totaltilbud** - Jeg har selv utredet spørsmålet om produktpakker for det Nordiske Ministerråd. Slike tilbud er også en form for diskriminering. Vi får på denne måten et A-lag og et B-lag. De som faller utenfor gruppen som forsikringsbransjen definerer som A-lag, får høyere premier og dårligere service enn vi andre. Vil vi ha det slik? Er dette en sunn utvikling?

Er det så enkelt, at forsikring er matematikk og ikke etikk – som Haakonsen skal ha uttalt, eller er det slik som Storebrands konsernsjef antyder, at bagatellmessige skader flere år tilbake i tid, ikke skal føre til forsikringsnekt. Uansett hvilket utgangspunkt man tar, så leser jeg daglig om folk som nektes forsikring på tvilsomt grunnlag, og har opplevd det selv.

En generell regel om at utvelgelsen skal være saklig, hjelper lite. Dette gjelder selv om en slik bestemmelse kommer inn i loven. Bransjen trenger tydelige retningslinjer for hvilke spesifikke momenter det kan legges vekt på og hva man må holde seg unna. Retningslinjene bør ta stilling til både juridiske og etiske sider til problemene jeg har berørt. Dessuten må reglene gjelde for alle typer forsikringsprodukter. Helst hadde jeg sett at lovgiver tok tak i dette med en gang. Det ser imidlertid ut til at lovgiver vil gi forsikringsbransjen en mulighet til å finne ut av dette på egenhånd. Vis dere verdig til en slik oppgave. Ikke la oss lese om venstrepolitikere, barn med lærevansker og andre stakkarer som faller utenfor det gode selskap... La meg i det minste få ha mine egne innerste organer i fred.

Ola Fæhn
Advokat